

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

АГРАРНЕ ПРАВО

*Методичні рекомендації
для підготовки до семінарських та практичних занять
(для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «бакалавр»)*

Дніпро – 2024

УДК 349.42
К 46

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
(протокол № 8 від 20.03.2024 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Руслана МАКСАКОВА, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та трудового права Національного університету «Запорізька політехніка», доктор юридичних наук, професор;

Ольга ВОРОНОВА, завідувач кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Класичного приватного університету, кандидат юридичних наук, доцент.

УКЛАДАЧІ:

Володимир КИЯН, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Денис МОІСЕЄНКО, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

К 46 Киян В. Я., Моїсеєнко Д. М. Аграрне право: метод. реком. для підгот. до семінар. та практ. занять (для здоб. вищ. освіти освітн. рівня «бакалавр»). Дніпро: ДДУВС, 2024. 42 с.

Викладено методичні рекомендації для підготовки до семінарських та практичних занять з тем, передбачених навчальним планом з дисципліни «Аграрне право».

Для здобувачів освіти та викладачів юридичних закладів вищої освіти.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Календарний план.....	7
Перелік умовних скорочень.....	8
Перелік основної літератури до курсу.....	9
Тема 1. Поняття, предмет, методи, принципи, система, джерела аграрного права.....	15
Тема 2. Загальна характеристика суб'єктів аграрного права.....	17
Тема 3. Правове становище фермерського господарства, особистого селянського господарства, сільськогосподарських кооперативів, колективних сільськогосподарських підприємств.....	19
Тема 4. Правове регулювання рослинництва та тваринництва.....	22
Тема 5. Договірні відносини в аграрній сфері.....	25
Тема 6. Державне регулювання у сільському господарстві.....	30
Тема 7. Відповідальність в аграрній сфері.....	33
Порядок проведення модульного та підсумкового контролю знань студентів.....	36
Рейтингова система оцінювання успішності навчання з дисципліни «Аграрне право».....	38
Перелік питань для підсумкового контролю.....	40

ВСТУП

Аграрне право є важливою окремою галуззю юридичної науки, яка регулює правові відносини в аграрному секторі. Зростання ролі аграрної сфери у сучасному суспільстві вимагає від фахівців глибокого розуміння юридичних аспектів, пов'язаних із земельними відносинами, регулюванням сільськогосподарської діяльності та іншими аспектами, що впливають на сільськогосподарське товаровиробництво.

Ці Методичні рекомендації призначені для студентів, які вивчають дисципліну «Аграрне право». Вони розроблені з метою надання структурованого та системного підходу до підготовки до семінарських та практичних занять, сприяючи глибокому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок аналізу та застосування аграрного законодавства.

Мета вивчення курсу «Аграрне право» полягає в формуванні у студентів глибокого розуміння та професійної компетентності в галузі юридичного регулювання аграрного сектору. Курс спрямований на надання студентам систематизованого знання щодо юридичних аспектів сільськогосподарської діяльності та земельних відносин в аграрній сфері, а також на розвиток їхніх навичок аналізу та застосування правових норм у контексті агропромислового товаровиробництва.

Курс «Аграрне право» спрямований на досягнення наступних цілей:

– *Ознайомлення з юридичними аспектами аграрного сектору*: надання здобувачам розуміння основних принципів та норм, які регулюють сільське господарство, земельні відносини, а також інші аспекти аграрної діяльності.

– *Формування практичних навичок*: розвиток у студентів навичок застосування юридичних інструментів у розв'язанні реальних проблем, що виникають у сфері аграрного підприємництва та земельних відносин.

– *Розширення знань про сучасні тенденції*: ознайомлення з сучасними тенденціями в аграрному праві, такими як регулювання екологічних питань, вирішення соціальних аспектів у сільськогосподарському секторі, та впровадження новітніх технологій у сільському господарстві.

– *Підготовка до професійної діяльності*: забезпечення здобувачів тими знаннями та навичками, які будуть корисними у їхній майбутній професійній діяльності, незалежно від того, чи вони оберуть шлях юриста, аграрного підприємця чи інший напрямок.

Мета цього курсу полягає в тому, щоб підготувати кваліфікованих фахівців, які зможуть ефективно працювати в аграрній сфері, враховуючи всі юридичні аспекти та використовуючи їх для розвитку сучасного сільськогосподарського бізнесу та забезпечення законного та ощадливого використання природних ресурсів.

Навчальна дисципліна «Аграрне право» є вибірковою та викладається здобувачам освіти рівня «Бакалавр» у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ протягом семестру, що є запорукою глибокого та систематизованого вивчення цієї галузі знань.

Предмет аграрного права охоплює різноманітні взаємозв'язані сфери, що базуються на виробництві, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Аграрне право» містять детальні вказівки щодо підготовки до кожної теми практичного та семінарського заняття, перелік основної літератури до навчального курсу та додаткової літератури до кожної теми практичного та семінарського заняття, перелік питань, що виносяться на обговорення в межах семінарських занять, завдання для практичних занять, ключові поняття до кожної теми семінарського заняття, тематику рефератів та схем, порядок проведення модульного та підсумкового контролю знань студентів, основні положення рейтингової системи оцінювання успішності навчання, а також питання до підсумкового контролю.

За своєю структурою методичні рекомендації складаються з теоретичних запитань для самоконтролю, тестових та практичних завдань, а також задач, що дозволяють здобувачам освіти перевірити засвоєні знання, вирішення яких сприятиме належному їх застосуванню. До кожної теми додається список необхідної літератури – законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, навчальних та наукових джерел.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають:

1) загальні компетентності:

– ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

– ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

2) спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів;

– СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;

– СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

– СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Згідно з освітньо-професійною програмою очікуваними результатами вивчення дисципліни є наступні програмні результати навчання:

– ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

– ПРН5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;

– ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту;

– ПРН15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;

– ПРН22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Міждисциплінарна взаємодія у навчальній дисципліні «Аграрне право» проявляються у тому, що цей курс вивчається після успішного засвоєння здобувачами таких предметів, як «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Господарське право» та «Трудове право».

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Аграрне право» розраховані на здобувачів вищої освіти денної та заочної форми освіти в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семинари	Практ. заняття	
Денна форма навчання							
1	Поняття, предмет, методи, принципи, система, джерела аграрного права	12	4	2	2		8
2	Загальна характеристика суб'єктів аграрного права	12	4	2	2		8
3	Правове становище фермерського господарства, особистого селянського господарства, сільськогосподарських кооперативів, колективних сільськогосподарських підприємств	12	4	2	2		8
4	Правове регулювання рослинництва та тваринництва	12	6	2		2	8
5	Договірні відносини в аграрній сфері	14	4	2	2	2	8
6	Державне регулювання у сільському господарстві	14	4	2		2	10
7	Відповідальність в аграрній сфері	14	4	2		2	10
	Разом за семестр	90	30	14	8	8	60
	Форма підсумкового контролю		залік				
Заочна форма навчання							
1	Поняття, предмет, методи, принципи, система, джерела аграрного права	13	2	2			11
2	Загальна характеристика суб'єктів аграрного права	13	2	2			11
3	Правове становище фермерського господарства, особистого селянського господарства, сільськогосподарських кооперативів, колективних сільськогосподарських підприємств	11					11
4	Правове регулювання рослинництва та тваринництва	11					11
5	Договірні відносини в аграрній сфері	14	2	2			12
6	Державне регулювання у сільському господарстві	14	2		2		12
7	Відповідальність в аграрній сфері	14	2		2		12
	Разом за семестр	90	10	6	4		80
	Форма підсумкового контролю		залік				

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КМУ – Кабінет Міністрів України

ВР – Верховна Рада

ВС – Верховний Суд

ЗУ – Закон України

ЗК України – Земельний кодекс України

ЦК України – Цивільний кодекс України

ГК України – Господарський кодекс України

КЗпП – Кодекс Законів про працю

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

КК України – Кримінальний кодекс України

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

Законодавство України:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 18-22. Ст. 144.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002, № 3-4. Ст. 27.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26. Ст. 131.
5. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51. Ст. 1122.
6. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019, № 19. Ст. 74.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011, № 13-17. Ст. 112.
8. Положення про Аграрний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2016 р. № 627. *Офіційний вісник України*. 2016, № 75. Ст. 2508.
9. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 5-6. Ст. 30.
10. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 49. Ст. 527.
11. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 31-32. Ст. 263.
12. Про затвердження Порядку випуску бланків складських документів на зерно, їх передачі та продажу зерновим складам та типового договору складського зберігання зерна від 11.04.2003 р. № 510. *Офіційний вісник України*. 2003, № 16. Ст. 706.
13. Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 14.04.2017 р. № 572. *Офіційний вісник України*. 2017, № 42. Ст. 1313.
14. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002, № 35. Ст. 258.
15. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. № 2114-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 20. Ст. 27.
16. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002, № 15. Ст. 101.

17. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції: Закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009, № 51. Ст. 755.
18. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998, № 46-47. Ст. 280.
19. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 29. Ст. 232.
20. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012, № 41. Ст. 491.
21. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 38. Ст. 470.
22. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 р. № 819-IX. *Офіційний вісник України*. 2020, № 67. Ст. 2150.
23. Про сільськогосподарський перепис: Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009, № 9. Ст. 115.
24. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років: Закон України від 18.01.2001 р. № 2238-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 11. С. 52.
25. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78.
26. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 45. Ст. 363.
27. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002, № 1. Ст. 1.
28. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998, № 16. Ст. 68.
29. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 40-44. Ст. 356.

Допоміжна наукова та інформаційна література:

1. Корнієнко В. М., Корнієнко Г. С., Кульчій І. М. та ін. Аграрне право: посібник для підготов. до іспиту. Харків : Право, 2016. 154 с.
2. Харитоновна Т. Є., Каракаш І. І., Григор'єва Х. А. Аграрне право України: навч. посібник. Одеса : Юридична література, 2017. 436 с.
3. Корнієнко В. М., Корнієнко Г. С., Кульчій І. М. та ін. Аграрне право: підручник (2-ге вид., змін.). Харків : Право, 2019. 416 с.
4. Бакай Ю. Ю. Правова регламентація відносин по вирощуванню та реалізації насіння соняшнику в Україні: монографія. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2016. 152 с.
5. Бакай Ю. Ю., Тітова В. І. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 324-327.

6. Барабаш А. Г. Особливості державної підтримки лізингових відносин у сфері АПК та її вплив на економіко-правову сутність лізингу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 62-67.
7. Барабаш А. Г. Правова форма фермерського господарства. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2019. № 3(52). С. 122-128.
8. Барабаш А. Г., Шпомер А. І. Підстави та порядок набуття земельних ділянок сільськогосподарським кооперативом. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. Чернівці : ЧНТУ, 2018. С. 25-29.
9. Бахуринська М. М. Особливості аграрно-правової відповідальності як інституту аграрного права. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 4. С. 109-115.
10. Благута Р. І., Долинська М. С., Туркот О. А. Проблематика становлення інституту банкрутства фермерських господарств. *Соціально-правові студії*. 2019. № 2(4). С. 73-81.
11. Брінцов А. І. Кодифікація аграрного законодавства України: конституційний аспект. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 227-230.
12. Шульга М. В., Носік В. В., Кулинич П. Ф. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2019. Т. 16. 696 с.
13. Гафурова О. В. Карантин тварин. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20-и т. Харків : Право, 2019. Т. 16. С. 318-320.*
14. Гафурова О. В. Проблеми правового регулювання аграрних трудових відносин. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 272-275.
15. Гафурова О. В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання: монографія. К. : Ірідіум, 2014. 480 с.
16. Григор'єва Х. А. Законодавство про сільськогосподарську кооперацію: наслідки «корпоративної ін'єкції». *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 73-77.
17. Григор'єва Х. А. Підтримка сільськогосподарської кооперації в Україні: питання правового забезпечення. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 288-292.
18. Гуцол Р. І. Специфіка трансформацій організаційно-правової форми акціонерних товариств у сільському господарстві України: правові засади. *Правове регулювання економіки*. 2019. № 18. С. 153-164.
19. Дегтяренко Ю. Актуальні та проблемні питання законодавства України у сфері охорони сортів рослин у співвідношенні з Угодою про асоціацію з ЄС. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 5. С. 75-82.
20. Уркевич В. Ю., Шульга М. В. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія. К. : Видавець О. М. Ешке, 2014. 260 с.
21. Долинська М. С. Порівняльний аналіз права на створення фермерського господарства по законодавству Білорусі, Молдови та України. *Концепція розвитку правової держави в Молдові та Україні в умовах євроінтеграційних процесів*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кишинів, 2-3 листопада 2018 р.). Кишинів, 2018. С. 150-153.

22. Долинська М. С. До питання розширення видів принципів аграрного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 179-182.

23. Долинська М. С. До питання розширення кола суб'єктів агровиробництва в Україні. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матер. регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 15 грудня 2017 р.)*. Львів : ЛьвДУВС, 2017. С. 160-163.

24. Долинська М. С. До питання створення сімейних фермерських господарств без створення юридичної особи в Україні. *Юридическая наука в условиях евроинтеграции Украины и Молдовы: современные ориентиры правового регулирования: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинів, 24-25 березня 2017 р.)*. Кишинів, 2017. С. 191-194.

25. Домбровський С. Ф. Особливості дисциплінарної відповідальності працівників сільськогосподарських підприємств кооперативного типу та фермерських господарств. *Університетські наукові записки*. 2016. № 3. С. 151-164.

26. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Кримінально-правова заборона щодо контрабанди деревини: сучасний стан і перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 142-148.

27. Дуюнова Т. В. Види юридичної відповідальності за порушення аграрного законодавства. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2016. № 173. С. 26-31.

28. Єрмоленко В. М. Підзаконні акти Верховної Ради України як джерело аграрного права. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. № 197(2). С. 29-35.

29. Зіновчук В. В. Принципи кооперації: вчора, сьогодні, ... завтра? *Кооперативні читання: 2019 рік: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 7 червня 2019 р.)*. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С. 6-15.

30. Коваленко Т. Об'єктивні передумови формування аграрного права України. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1. С. 80-84.

31. Коваленко Т. Суб'єктивні передумови виникнення і становлення аграрного права України. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2. С. 77-82.

32. Ковальчук І. В., Курчин О. Г. Зарубіжний досвід правового регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 112-114.

33. Костенко С. О. Трансформація предмету аграрного права. *Правова держава*. 2017. № 28. С. 290-295.

34. Кулинич О. П. Правова охорона комах-запилювачів рослин в Україні для потреб агробізнесу: стан та шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 296-299.

35. Курило В. І., Гаєвець М. В. До питання правового регулювання відносин у сфері діяльності особистих селянських господарств в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 3. С. 59-63.

36. Курман Т. В. Державна аграрна політика України як категорія аграрного права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6(2). С. 17-20.

37. Курман Т. В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Харків : Юрайт, 2018. 376 с.
38. Лисяк О. І. Проблеми удосконалення аграрного законодавства: шляхи вирішення: зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2017. № 26. С. 70-75.
39. Лушпаєв С. О. Розвиток законодавства України про сімейне фермерське господарство. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 204-207.
40. Марич Х. М. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 3 (241). С. 87-92.
41. Марич Х. М. Поняття, особливості та види договорів в агропромисловому комплексі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 813. С. 324-330.
42. Марченко С. І. Правові проблеми державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія. Харків : Юрайт, 2020. С. 123-132.
43. Менів О. І. Правове забезпечення використання ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції рослинного походження в Україні та ЄС: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 20 с.
44. Мовчан Р. О. Кваліфікуючі ознаки самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва: проблеми конструювання та шляхи вдосконалення законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 326-329.
45. Шульга М. В. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія. Харків : Юрайт, 2020. 308 с.
46. Осадько А. С. Роль договору лізингу в сільському господарстві України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. № 197(2). С. 91-95.
47. Паславська О. Я. Особливості правового режиму земельних ділянок особистих селянських господарств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. 2016. № 38(1). С. 119-122.
48. Пачколіна В. А., Майор Ю. В., Селівьорстова М. Р. Особливості правового регулювання використання генетично модифікованих організмів у сільському господарстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 328-331.
49. Покальчук М. Ю., Каракой Т. С. Правові аспекти діяльності агрохолдингів в Україні поряд з іншими типами сільськогосподарських підприємств. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 214-216.
50. Покальчук М. Ю., Чорна В. В. Правові проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації в умовах європейської інтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 340-342.
51. Статівка А. М. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посібник. Харків : Юрайт, 2015. 288 с.
52. Гетьман А. П., Шульга М. В. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія. Харків : Право, 2016. 360 с.

53. Самаріна С. В. Правова регламентація процедури створення аграрних холдингів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 175-177.

54. Самсонова Я. О., Федюк В. В. Правове забезпечення діяльності аграрних холдингів в Україні: історичний аспект та проблеми сучасного стану. *Право і суспільство*. 2020. № 2(2). С. 18-24.

55. Слаута Г. Розвиток і класифікація законодавства про карантин тварин. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 86-91.

56. Собкевич О., Русан В., Скороход В. Щодо досвіду розвитку кооперації в аграрному секторі Польщі. Київ, 2018. URL : <http://old.niss.gov.ua/articles/424/>

57. Туєва О. М. Актуальні правові питання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 191-194.

58. Чабаненко М. М. Системно-функціональна характеристика принципів аграрного права. *Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 124-130.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТОДИ, ПРИНЦИПИ, СИСТЕМА, ДЖЕРЕЛА АГРАРНОГО ПРАВА

Семінарське заняття – 2 год./0 год.

План:

1. Історія становлення аграрного права.
2. Характеристика аграрного права як окремої галузі права.
3. Аграрне право як наука та навчальні дисципліна.
4. Поняття предмету аграрного права. Комплексність предмету аграрного права.
5. Система принципів аграрного права.
6. Методи аграрного права.
7. Система аграрного права.
8. Джерела аграрного права.
9. Аграрне право та інші галузі права : співвідношення.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Під час семінарського заняття здобувачі мають вивчити наступні поняття та положення.

Етапи формування та розвитку аграрного права. Аналіз селянської реформи 1861 року та столипінської аграрної реформи 1906 року. Перші нормативно-правові акти радянського періоду, спрямовані на регулювання земельних та аграрних відносин. Особливості правового статусу радгоспів, комун, товариств спільної обробки землі. Організаційно-правове забезпечення процесу колективізації. Співвідношення сільськогосподарського та аграрного права.

Визначення аграрного права як галузі права. Розгляд аграрного права як комплексної та інтегрованої галузі права. Розміщення аграрного права в якості спеціалізованої галузі правової системи.

Аналіз предмету аграрного права. Вивчення земельних правовідносин як частини аграрних відносин. Розгляд майнових, трудових та організаційно-управлінських правовідносин у сфері сільського господарства. Розгляд відносин соціального розвитку села та членських відносин в аграрній сфері.

Аналіз методів впливу в аграрному праві. Розгляд диспозитивного та імперативного методів впливу. Дослідження методу локальної правотворчості в аграрному праві. Метод поєднання імперативних та рекомендаційних норм в аграрному праві. Спеціальні методи аграрного права та їх класифікація.

Вивчення принципів, які лежать в основі аграрного права. Розгляд принципу забезпечення продовольчої безпеки держави. Визначення принципу вільного обрання форм і напрямків сільськогосподарської діяльності селянами. Дослідження принципу урахування особливостей сільськогосподарської діяльності та принципу забезпечення рівності учасників аграрних правовідносин. Вивчення принципу підвищення ефективності державного регулювання

аграрного сектора економіки та принципу пріоритетності соціального розвитку села. Аналіз принципу забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства та принципу екологізації сільського господарства.

Структура аграрного права як галузі права. Дослідження традиційних та комплексних правових інститутів аграрного права. Аналіз системи аграрного права з позицій науки та в навчанні.

Надайте визначення таких понять: *аграрне право, наука аграрного права, комплексність аграрного права, принципи аграрного права, методи аграрного права.*

Скласти схеми:

- Система принципів аграрного права, їх класифікація.
- Система аграрного права.
- Джерела аграрного права.

Теми рефератів:

1. Становлення української науки аграрного права.
2. Локальні джерела аграрного права.
3. Класифікації принципів аграрного права в науці.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Що таке система принципів аграрного права?
2. Які вам відомі принципи аграрного права?
3. В яких джерелах закріплено принципи аграрного права?
4. Що відноситься до джерел аграрного права?
5. Які особливості джерел аграрного права?
6. Які ви знаєте методи аграрного права?
7. Які ви знаєте елементи системи аграрного права?
8. Що відноситься до кожного з елементів системи аграрного права?

Тестові завдання:

1. Аграрне право України – це:
 - A) Комплексна, інтегрована, спеціалізована галузь права;
 - B) Комплексна, інтегрована, диспозитивна галузь права;
 - C) Комплексна, реінтегрована, спеціалізована галузь права;
 - D) Інтегрована, спеціалізована, системна галузь права.

2. Основною характеристикою предмету аграрного права є те, що це правовідносини, пов'язані з:
 - A) Виключно комерційним товаровиробництвом аграрної продукції;
 - B) Життєдіяльністю села;
 - C) Виробництвом аграрної продукції;
 - D) Діяльністю фермерських господарств.

3. До джерел аграрного права не відноситься:

- A) Земельний кодекс;
- B) Аграрний кодекс;
- C) ЗУ «Про насіння та садивний матеріал»;
- D) ЗУ «Про ветеринарну медицину».

4. Аграрне право сформувалось як комплексна галузь права:

- A) У 90-х роках ХХ століття;
- B) У 70-х роках ХХ століття;
- C) У 30-х роках ХХ століття;
- D) На початку ХХІ століття.

5. Аграрне право є:

- A) Інститутом земельного права;
- B) Самостійною галуззю права;
- C) Підгалуззю господарського права;
- D) Підгалуззю цивільного права.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ПРАВА

Семінарське заняття – 2 год./0 год.

План:

1. Поняття, особливості та різновиди учасників в аграрних відносинах.
2. Учасники аграрних відносин, які займаються сільськогосподарською виробничою діяльністю.
3. Суб'єкти аграрних відносин, включаючи тих, хто здійснює діяльність, пов'язану з сільськогосподарським виробництвом.
4. Господарські товариства як суб'єкти аграрного права.
5. Державні та комунальні суб'єкти господарювання в аграрному праві.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Характерним аспектом аграрних правовідносин є їхній різноманітний склад суб'єктів. Серед суб'єктів аграрних відносин визначаються фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), юридичні особи різних форм власності, що здійснюють господарську діяльність на землі та займаються виробництвом, переробкою, реалізацією сільськогосподарської продукції та обслуговуванням сільськогосподарських виробників, а також державні органи, які регулюють сільське господарство в Україні.

Під час семінарського заняття здобувачі мають вивчити наступні поняття та положення.

Наука аграрного права оперує поняттями «виробник сільськогосподарської продукції» і «виробник товарної сільськогосподарської продукції».

Окрім учасників аграрних відносин, які прямо займаються сільськогосподарською виробничою діяльністю, існують й ті, які виконують організаційно-управлінські функції у галузі сільського господарства, а також надають послуги чи виконують роботи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю.

Правосуб'єктність аграрних підприємств. Аграрні підприємства корпоративного типу та їх відмінність від підприємств кооперативного типу.

Державні та комунальні підприємства. Науково-дослідні установи, дослідні господарства, державні сортовипробувальні станції, племені спецгоспи та конезаводи, господарства, які займаються вирощуванням лікарських рослин та елітних сортів насіння.

Надайте визначення таких понять: *суб'єкти аграрного права, виробнича діяльність, обслуговуюча діяльність, управлінська діяльність, аграрні підприємства корпоративного типу, аграрні державні та комунальні підприємства, сільськогосподарське товаровиробництво.*

Скласти схеми:

– Система органів управління суб'єкту аграрного господарювання корпоративного типу.

– Спільні та відмінні характеристики аграрних підприємств корпоративного та кооперативного типу.

Теми рефератів:

1. Діяльність державних науково-дослідних установ в аграрному секторі України.

2. Господарські товариства як суб'єкт аграрного права.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Які типи суб'єктів аграрного права ви знаєте?

2. Які види діяльності здійснюють суб'єкти аграрного права?

3. Якими видами діяльності можуть займатись господарські товариства в аграрній сфері?

4. Охарактеризуйте державні та комунальні суб'єкти господарювання в аграрній сфері.

5. Яка структура органів управління в державних та комунальних суб'єктів господарювання?

6. Чому держава чи громада створюють державні чи комунальні суб'єкти господарювання в аграрній сфері?

Тестові завдання:

1. Без мети отримання прибутку створюється:

А) Фермерське господарство;

В) Колективне сільськогосподарське підприємство;

С) Виробничий сільськогосподарський кооператив;

Д) Особисте селянське господарство.

2. Не є сільськогосподарським товаровиробником:

- A) Фермерське господарство;
- B) Акціонерне товариство;
- C) Особисте селянське господарство;
- D) Колективне сільськогосподарське підприємство.

3. Хто вважається суб'єктом аграрного права:

- A) Тільки фізичні особи – громадяни України;
- B) Тільки юридичні особи;
- C) Фізичні та юридичні особи, які здійснюють виробництво товарної сільськогосподарської продукції;
- D) Фізичні та юридичні особи, які здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції та іншу пов'язану з цим діяльність.

4. Які основні функції суб'єктів аграрних правовідносин?

- A) Організаційно-управлінські функції в сільському господарстві, виконання робіт та надання послуг, пов'язаних зі сільськогосподарською діяльністю;
- B) Виробництво, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції;
- C) Лише виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції;
- D) Виконання діяльності, пов'язаної тільки з веденням орендованих земель.

5. Майно державного сільськогосподарського підприємства належить йому на:

- A) Праві приватної власності;
- B) Праві повного господарського відання;
- C) Праві оперативного управління;
- D) Праві комунальної власності.

ТЕМА 3. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ, КОЛЕКТИВНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Семінарське заняття – 2 год./0 год.

План:

1. Створення ФГ, сільськогосподарського кооперативу, КСП.
2. Членство та асоційоване членство у ФГ, сільськогосподарському кооперативі, КСП.
3. Землі ФГ, сільськогосподарського кооперативу, КСП.
4. Майно та майнові відносини у ФГ, сільськогосподарському кооперативі, КСП.

5. Трудові відносини в ФГ, сільськогосподарському кооперативі, КСП.
6. Ліквідація ФГ, сільськогосподарського кооперативу, КСП.
7. Види сільськогосподарських кооперативів.
8. Створення ОСГ.
9. Мета створення та землі ОСГ.
10. Облік та припинення ОСГ.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Під час семінарського заняття здобувачі мають вивчити наступні поняття та положення. Поняття фермерського господарства, порядок створення фермерського господарства, засновники фермерського господарства, членство в фермерському господарстві, створення та управління фермерським господарством, державна підтримка фермерства в Україні, землі та майно фермерського господарства, припинення фермерського господарства.

Поняття та види сільськогосподарських кооперативів, цілі сільськогосподарської кооперації, утворення та членство в сільськогосподарському кооперативі, права і обов'язки члена сільськогосподарського кооперативу, асоційоване членство, внески членів кооперативу, майно та землі сільськогосподарського кооперативу, державна підтримка сільськогосподарської кооперації, ліквідація сільськогосподарського кооперативу.

Поняття та діяльність колективного сільськогосподарського підприємства, членство та трудові відносини у КСП, земельні та майнові відносини у КСП, управління КСП.

Поняття та утворення особистого селянського господарства, мета діяльності ОСГ, облік ОСГ, членство в ОСГ, припинення ОСГ.

Надайте визначення таких понять: *фермерське господарство, виробничий сільськогосподарський кооператив, обслуговуючий сільськогосподарський кооператив, колективне сільськогосподарське підприємство, особисте селянське господарство.*

Скласти схеми:

- Система органів управління сільськогосподарського кооперативу.
- Порядок реєстрації фермерського господарства.

Теми рефератів:

1. Історія становлення фермерства в Україні.
2. Фермерське господарство та особисте селянське господарство: порівняльний аналіз.
3. Організаційні та економічні аспекти діяльності фермерських господарств: досвід та перспективи.
4. Правовий статус колективного сільськогосподарського підприємства: сучасність та перспективи.
5. Діяльність обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Хто може бути засновником ФГ?
2. З якого віку можна бути членом ФГ?
3. Які землі може використовувати ФГ в своїй діяльності?
4. Які документи подаються для реєстрації ФГ?
5. Що таке асоційоване членство в сільськогосподарському кооперативі?

Хто може бути асоційованим членом? Які права та обов'язки асоційованого члена?

6. В чому відмінність між виробничим та обслуговуючим сільськогосподарським кооперативом?

7. Що таке пайовий фонд майна членів колективного сільськогосподарського підприємства?

8. Якою є мета створення ОСГ? Чи має право ОСГ продавати вироблену сільськогосподарську продукцію?

Тестові завдання:

1. Особа може бути членом фермерського господарства з:

- A) народження;
- B) 21 року;
- C) 16 років;
- D) 14 років.

2. У сільськогосподарському кооперативі правом дорадчого голосу наділені:

- A) Члени кооперативу;
- B) Асоційовані члени кооперативу;
- C) Голова кооперативу;
- D) Юридичні особи-члени кооперативу.

3. Для ведення особистого селянського господарства використовується земельна ділянка:

- A) Не менше 1 Га;
- B) Не більше 1 Га;
- C) Не менше 6 соток;
- D) Не більше 2 Га.

4. Діяльність особистого селянського господарства здійснюється:

- A) Шляхом створення юридичної особи;
- B) Шляхом реєстрації членів ОСГ фізичними особами-підприємцями;
- C) Без реєстрації суб'єкта господарювання;
- D) Шляхом подання декларації до Держкомзема про створення ОСГ.

5. Членами колективного сільськогосподарського підприємства можуть бути:

- А) Громадяни;
- В) Громадяни та юридичні особи;
- С) Сільськогосподарські товаровиробники;
- Д) Громадяни, юридичні особи та держава.

ТЕМА 4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОСЛИННИЦТВА ТА ТВАРИННИЦТВА

Практичне заняття – 2 год./0 год.

План:

1. Загальна характеристика правового регулювання рослинництва.
 2. Правове регулювання насінництва, розсадництва та селекційної справи.
 3. Правове регулювання захисту та карантину рослин.
 4. Загальна характеристика правового регулювання тваринництва.
- Ідентифікація тварин.
5. Правова характеристика племінної справи.
 6. Правова характеристика рибогосподарської діяльності.
 7. Правове регулювання бджільництва.
 8. Правове регулювання ветеринарної справи, ветеринарно-санітарного контролю та карантинування тварин.

Методичні вказівки для підготовки до практичного заняття

У результаті опанування навчального матеріалу з цієї теми, здобувачі мають засвоїти наступні поняття та категорії.

Тваринництво, як ключова галузь сільського господарства, та державне стимулювання його розвитку в умовах переходу до ринкових умов господарювання. Аспекти племінної справи у тваринництві, включаючи поняття, об'єкти та суб'єкти цієї галузі, а також механізми управління і контролю за дотриманням законодавства.

Поняття бджільництва, об'єкти та суб'єкти цієї галузі, а також питання збереження породної чистоти.

Правове регулювання виробництва рибної продукції, рибництва, об'єкти та суб'єкти цієї галузі, а також заходи забезпечення якості й безпеки рибних продуктів.

Ветеринарна медицина, як важливий аспект аграрного права. Поняття ветеринарної медицини, органи управління, порядок виконання державного ветеринарно-санітарного контролю, а також правовий режим карантину тварин.

Регулювання селекційної справи в рослинництві, включаючи інститут охорони прав на сорти рослин та насінництва.

Насінництво та розсадництво як галузі рослинництва, зокрема, поняття насіння, об'єкти та суб'єкти цих галузей, а також аспекти страхового та державного резервного насінневого фондів.

Інститути захисту та карантину рослин, правове регулювання поводження з пестицидами і агрохімікатами, а також фіто-санітарний контроль.

Тестові завдання:

1. Якість та племінна цінність сільськогосподарської тварини підтверджується:
А) Сертифікатом племінних (генетичних) ресурсів, що видається Мінагрополітики;
В) Сертифікатом племінних (генетичних) ресурсів, що видається місцевими державними адміністраціями;
С) На цей час законодавством не передбачена наявність такого документу;
D) Сертифікатом, який видає відповідний розплідник.

2. Суб'єктами бджільництва не є:
А) Племінні та товарні пасіки;
В) Підприємства з виготовлення пасічного інвентаря;
С) Асоціації та інші об'єднання к галузі бджільництва;
D) Державні органи, що здійснюють контроль в галузі бджільництва.

3. Якість та безпека живої риби, вирощеної в ставках підтверджується:
А) Ветеринарним свідоцтвом що видається управлінням Держпродспоживслужби на всю партію риби;
В) Ветеринарним свідоцтвом, що видається управлінням Держпродспоживслужби на ставок;
С) Міжнародним ветеринарним сертифікатом, що видається компетентними органами ЄС;
D) Ветеринарним свідоцтвом, що видається Санепідстанцією на всю партію риби.

4. Відповідно до ЗУ «Про насіння і садивний матеріал «маркування» – це:
А) Етап, на якому здійснюється пакування конкретної кількості насіння чи садивного матеріалу у відповідну упаковку або контейнер;
В) Нанесення на етикетку інформації про назву ботанічного таксону, сорт, номер партії, категорію, генерацію, рік та місяць пакування;
С) Наклеювання поштових марок на контейнери з садивним матеріалом;
D) комплекс взаємопов'язаних заходів, що включає організаційні, наукові і агротехнологічні компоненти.

5. Фіто-санітарна експертиза – це:
А) Дослідження продуктів рослинного походження тощо на наявність або відсутність шкідливих організмів;
В) Дослідження продуктів рибного походження тощо на наявність або відсутність шкідливих організмів;
С) Дослідження продуктів бджільництва на наявність або відсутність шкідливих організмів;
D) Дослідження продуктів тваринного тощо на наявність або відсутність шкідливих організмів.

Задачі:

1. Фермер ФОП Корнієнко С.В. взяв в оренду в сільській громаді земельну ділянку сільськогосподарського призначення, на якій, між іншим, була розташована штучна водойма, яка використовувалася для зрошення ланів. Фермер вичистив водойму та запустив туди молодь коропу з метою відгодовування та подальшого продажу. Дізнавшись про це, місцевий мешканець Петренко О. О. почав ходити до водойми та виловлювати рибу вудкою. Фермер заборонив Петренку О. О. здійснювати рибну ловлю, посилаючись на те, що водойма разом із земельною ділянкою знаходиться у нього в оренді і риба, яка живе там, є його власністю. Петренко О. О., в свою чергу, заперечував, посилаючись на те, що він є місцевим мешканцем і, відповідно до звичаю, що склався, він завжди ловив рибу в цій водоймі. Крім того, Петренко О. О. казав, що ловить рибу вудкою, тобто, здійснює загальне користування водоймою відповідно до норм Водного кодексу України та Правил любительського та спортивного рибальства.

Зробіть правовий аналіз ситуації, що склалася.

Хто в даному випадку правий?

Як можна розв'язати конфлікт законними способами?

2. Мешканець села Августинівка Черкаської області Зайцев А. Я. придбав 30 бджолиних сімей, супутнє обладнання та встановив пасіку в лісосмузі біля лану, який обробляло Фермерське господарство «Золотий шлях». Дізнавшись про це, голова ФГ «Золотий шлях» Міняйло Г. В. звернувся до Зайцева А. Я. з усною вимогою про перенесення пасіки. В обґрунтування своїх вимог Міняйло Г. В. посилався на те, що Зайцев А. Я. не отримав відповідний дозвіл від органів самоврядування на заняття бджільництвом.

Зайцев А. Я. проігнорував вимоги Міняйла Г. В.

Через тиждень ФГ «Золотий шлях» без попередження обробило лан агрохімікатами, внаслідок чого бджоли Зайцева А. Я. загинули.

Проаналізуйте ситуацію.

Чи потрібні дозвільні документи для заняття бджільництвом і, якщо потрібні, то які?

Чи законні дії ФГ «Золотий шлях»?

Чи має право Зайцев А. Я. на відшкодування збитків?

3. Громадянка Іванова С. С. вирішила займатись в своєму особистому селянському господарстві виробництвом насіння декоративних сортів квітів. Виробивши першу партію насіння, Іванова С.С. привезла його для реалізації на ринок міста де насіння було вилучене працівниками Національної поліції, в присутності інспектора Держпродспоживслужби. В обґрунтування своїх дій вказані посадові особи вказали, що Іванова С. С. здійснювала свою діяльність з порушенням чинного законодавства.

Хто має право виробляти насіння?

Який порядок виробництва та реалізації насіння?

Чи є в діях Іванової С. С. склад правопорушення і, якщо так, то якого?

Чи законні дії посадових осіб?

4. В м. Жовті Води сталося масове харчове отруєння. Під час контрольних заходів управління Держпродспоживслужби було з'ясовано, що отруєння сталося через вживання продуктів переробки м'яса, які були вироблені і в подальшому реалізовані на ринках міста ТОВ «Мрія» з туш тварин невстановленого походження на потужностях, щодо яких не було отримано експлуатаційного дозволу та які не були зареєстровані.

Проаналізуйте ситуацію.

Які дії і на підставі чого має вчинити управління Держпродспоживслужби?

Який порядок реєстрації та ідентифікації тварин?

Який порядок реєстрації та отримання дозволу на потужності для виробництва харчових продуктів?

Яку відповідальність понесе ТОВ «Мрія»?

Яку відповідальність понесе керівник та власник ТОВ «Мрія»?

5. Фермер ФОП Доценко А. К., який вирощує овець, почув про те, що держава доплачує підприємцям, що здійснюють цей вид діяльності. Для отримання консультації з цього питання він звернувся до адвоката.

Яку консультацію має надати адвокат?

В якому порядку здійснюється підтримка галузі тваринництва державою?

ТЕМА 5. ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Семінарське заняття – 2 год./0 год.

План:

1. Особливості договірних відносин в аграрному секторі.
2. Договори оренди земель сільськогосподарського призначення.
3. Контрактація сільськогосподарської продукції.
4. Лізинг у сільському господарстві.
5. Агрохімічне та гідромеліоративне обслуговування.
6. Угоди складського зберігання зерна на елеваторі.
7. Оформлення та передача прав на сорти рослин.
8. Оформлення та передача прав на породи тварин.
9. Страхування сільськогосподарської продукції.
10. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.
11. Науково-технічна продукція в сільському господарстві. Договори, що впливають з науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт у сфері сільського господарства.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

У результаті опанування навчального матеріалу з цієї теми, здобувачі мають засвоїти наступні поняття та категорії.

Інституційно-правове забезпечення контрактних відносин у сільському господарстві. Роль державної підтримки у стимулюванні розвитку контрактних відносин в аграрному секторі. Класифікація контрактних відносин у сільському господарстві. Особливості укладання договору оренди земель сільськогосподарського призначення.

Угоди контрактації сільськогосподарської продукції. Застосування контрактів в агропромисловому комплексі. Використання угод купівлі-продажу та міни в аграрному секторі. Біржові угоди на збут сільськогосподарської продукції.

Використання лізингових угод в агропромисловому комплексі. Типи та форми лізингу. Фінансовий лізинг як особлива форма забезпечення сільськогосподарських товаровиробників необхідною технікою. Угоди складського зберігання зерна на елеваторі. Угоди агрохімічного та гідромеліоративного обслуговування.

Страховання сільськогосподарської продукції. Нормативне регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Науково-технічна продукція як об'єкт правового регулювання та обігу в аграрному секторі. Правові аспекти обігу науково-технічної продукції. Класифікація угод щодо науково-технічної продукції.

Договори на передачу майнових прав на науково-технічну продукцію та прав на її використання. Право на сорт рослини як окремий об'єкт використання науково-технічної продукції. Виникнення прав на сорт рослини. Суб'єкти правовідносин інтелектуальної власності на сорти рослин. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослини. Порядок набуття прав на сорт рослин. Угоди на передачу (відчуження) прав на сорт рослини та передачу права на його використання.

Права на селекційні досягнення у тваринництві як окремий предмет угоди на використання науково-технічної продукції. Суб'єкти права інтелектуальної власності на породу тварин.

Договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт у сфері сільського господарства. Основні умови таких угод. Порядок передачі результатів виконаних робіт за договорами на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт.

Надайте визначення таких понять: *контрактація, лізинг, пестициди, агрохімікати, сорт рослин, порода тварин, гідротехнічне та меліоративне обслуговування.*

Скласти схеми:

- Системи регулювання строків оренди та суборенди сільськогосподарських угідь.
- Порядку укладання договору оренди земель с/г призначення.

Теми рефератів:

1. Аграрні біржі в процесі реалізації сільськогосподарської продукції.
2. Науково-дослідні, дослідно-конструкторські і технологічні роботи у сфері сільського господарства.
3. Суб'єкти страхування сільськогосподарської продукції.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Що означає термін «аграрно-правовий договір»?
2. Які характеристики характеризують аграрно-правовий договір?
3. Які різновиди аграрно-правових договорів існують?
4. Які специфічні особливості мають угоди оренди майна в аграрному секторі?
5. Що означає термін «договір фінансового лізингу» у сільському господарстві?
6. Які особливості характеризують угоди купівлі-продажу, поставки, міни та комісії в контексті сільськогосподарської продукції?
7. Хто виступає стороною в угоді зберігання зерна?
8. Що є предметом угоди страхування сільськогосподарської продукції?
9. Які відмінності існують між договором контрактації сільськогосподарської продукції та договором купівлі-продажу цієї продукції?
10. Які умови є ключовими в договорі контрактації сільськогосподарської продукції?

Практичне заняття – 2 год./0 год.

Тестові завдання:

1. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою здійснюють:
А) Будь-які страхові компанії;
В) Страховики що мають ліцензію на страхування с/г продукції та відповідають додатковим вимогам встановленим НБУ;
С) Страховики що мають ліцензію на страхування;
D) Страховики що мають ліцензію на страхування с/г продукції та відповідають додатковим вимогам встановленим Мінекономіки.
2. Гарантійний фонд виконання зобов'язань за складськими документами на зерно – це:
А) Об'єднання страховальників с/г продукції;
В) Громадська організація в у сфері гарантування виконання зобов'язань за складськими документами на зерно;
С) Державна установа в сфері державного управління у сфері гарантування виконання зобов'язань за складськими документами на зерно;
D) Об'єднання страховиків с/г продукції.
3. Не можуть бути об'єктами фінансового лізингу:
А) Технічні засоби застосування агрохімікатів;
В) Земельні ділянки;
С) Сільськогосподарська техніка;
D) Здані в експлуатацію будівлі.

4. Для реалізації та використання в Україні агрохімікат має бути:
- A) Ліцензований;
 - B) Не включений до реєстру токсичних речовин;
 - C) Ліцензований та зареєстрований;
 - D) Зареєстрований.

5. Плата автору сорту за виведення сорту – це:
- A) Авторська винагорода, що сплачується відповідно до умов договору;
 - B) Авторська винагорода, що сплачується державою в межах підтримки селекційної діяльності;
 - C) Ботанічний таксон;
 - D) Авторська винагорода, що включається в вартість насіння відповідного сорту.

Задачі:

1. ФГ «Розквіт» звернулося із позовом до ТОВ «ТД «Гайворон» про стягнення заборгованості за договором контрактації. В обґрунтування вимог позивач зазначив, що в березні 2023 року ФГ «Розквіт» було укладено з відповідачем договір контрактації на вирощування сої. ФГ «Розквіт» поставило зазначений в договорі обсяг сої на елеватор ТОВ «ТД «Гайворон», однак останнє своїх зобов'язань по оплаті не виконало.

ТОВ «ТД «Гайворон» подало відзив на позовну заяву, до якого додало протоколи випробувань, відповідно до яких, соя, поставлена ФГ «Розквіт», не відповідає вимогам ДСТУ по чистоті.

У відповіді на відзив ФГ «Розквіт» зазначило, що договором контрактації було передбачено порядок прийняття товару та врегулювання розбіжностей. Однак цей порядок ТОВ «ТД «Гайворон» проігноровано.

***Що таке договір контрактації та чим регулюються його умови?
Вирішіть справу.***

2. ТОВ «Грін Елефант» звернулося із позовом до ТОВ «ОПГ-Лізинг» із позовом про повернення лізингових платежів. В обґрунтування позову позивач зазначив, що в травні 2023 року між ТОВ «Грін Елефант» та ТОВ «ОПГ-Лізинг» укладено договір лізингу, за яким позивачеві було передано у лізинг комбайн «Claas». Після сплати двох перших лізингових платежів, предмет лізингу вибув з ладу та потребував капітального ремонту (заміни декількох електронних систем). Лізингодавець робити ремонт відмовився, посилаючись на те, що його має робити виробник предмету лізингу «Claas» LTD. Тоді представники ТОВ «Грін Елефант» доставили предмет лізингу на торговельну площадку ТОВ «ОПГ-Лізинг» та залишили його там.

У відзиві ТОВ «ОПГ-Лізинг» заперечувало проти позовних вимог, посилаючись на те, що, по-перше, предмет лізингу перебував у використанні ТОВ «Грін Елефант» і, відповідно, лізингові платежі є платою за

використання, по-друге, договір не є розірваним в законний спосіб і ТОВ «Грін Елефант» не повернуло предмет лізингу належним чином із підписанням акту прийому-передачі.

Що таке договір лізингу та чим регулюються його умови?

Проаналізуйте ситуацію та вирішіть справу.

3. ФГ «Агрофірма «Лан» звернулося із позовом до Сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Меліоратор» про відшкодування шкоди, завданої невиконанням договору.

В обґрунтування вимог позивач зазначив, що між ФГ «Агрофірма «Лан» та СОК «Меліоратор» було укладено договір про здійснення комплексу гідромеліоративних робіт. В строки обумовлені договором роботи виконані не були, що призвело до загибелі врожаю на ланах позивача.

СОК «Меліоратор» надало відзив, до якого додало акт, складений представниками ПАТ «Миколаївобленерго» та селищної громади, відповідно до якого, внаслідок атаки країни-агресора були пошкоджені електроустановки, від яких подавалася електрична енергія до обладнання СОК «Меліоратор».

Що таке договір гідромеліоративного обслуговування та чим регулюються його умови?

Проаналізуйте ситуацію та вирішіть справу.

4. КСП «Жовтень» звернулося із позовом до ТОВ «Агрохімреактив». В його обґрунтування вказало, що між позивачем та відповідачем укладено договір агрохімічного обслуговування, відповідно до якого відповідач мав надати послуги з оброблення пестицидом посівів позивача. ТОВ «Агрохімреактив» обробило посіви, однак оброблення не дало очікуваних результатів, що значно знизило врожай на ланах КСП «Жовтень».

ТОВ «Агрохімреактив» подало відзив на позовну заяву, відповідно до якого стверджувало, що вина відповідача відсутня, оскільки він виконав зобов'язання по договору. Однак, пестицид, яким було здійснено оброблення, було придбано в ТОВ «МАК», виявився фальсифікованим. То винними особами є ТОВ «МАК» та органи державного митного контролю, що допустили ввезення в Україну фальсифікованої партії пестициду.

Чим регламентуються правовідносини в сфері застосування пестицидів та агрохімікатів?

Що таке фальсифіковані пестициди відповідно до українського законодавства?

Проаналізуйте ситуацію та вирішіть справу.

5. ФГ «Обрій» звернулося із позовом до Інституту сої НААН України про визнання ліцензійного договору № 2 від 30.04.2022 недійсним. В обґрунтування позову позивач зазначив, що відповідач висунув претензію позивачеві про сплату авторської винагороди за право використання сорту

сої «Смачна» (патент ХХХ1Н2 від 23.04.2022) та посилається на ліцензійний договір № 2 від 30.04.2022. Позивач не заперечує, що 03.03.2022 придбав в відповідача насіння сої, однак жодного ліцензійного договору не укладав і не купував сорт «Смачна». В договорі є розділи (зокрема, назва сорту і розмір плати за його використання) повністю заповнені від руки невідомою особою, а також, в ФГ «Обрій» відсутній примірник договору.

Чим регламентуються правовідносини в сфері захисту прав на сорти рослин?

Проаналізуйте ситуацію та вирішіть справу.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Практичне заняття – 2 год./2 год.

План:

1. Поняття та методи державного регулювання у сільському господарстві.
2. Державні органи, що здійснюють регулювання у сільському господарстві. Їх структура та повноваження.
3. Контролюючі державні органи у сільському господарстві. Їх структура та повноваження.
4. Державна підтримка суб'єктів АПК.

Методичні вказівки для підготовки до практичного заняття

У результаті опанування навчального матеріалу з цієї теми, здобувачі мають засвоїти наступні поняття та категорії.

Концепція та цілі державного регулювання в аграрному секторі. Управління сільським господарством на рівні держави. Суб'єкти державного регулювання в аграрному секторі. Об'єкти державного регулювання в аграрному виробництві. Цілі аграрної політики держави.

Різновиди державного впливу на сільське господарство. Нормативне врегулювання сільського господарства. Організаційні аспекти державного впливу на сільське господарство.

Різновиди та методи впливу, що використовуються державними органами для регулювання сільського господарства. Економічні та адміністративні прийоми державного впливу. Спеціальні заходи державного регулювання в аграрному секторі.

Структура та повноваження державних органів, що регулюють сільське господарство. Міністерство економіки України. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Роль та функції Головних управлінь агропромислового розвитку державних адміністрацій. Роль Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів у сільському господарстві. Завдання та функції Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру в сільському господарстві. Функції Державної служби України з

питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, її структурних підрозділів та підпорядкованих установ. Діяльність Державного агентства водних ресурсів та його регіональні структури у системі управління сільським господарством. Відділення Державного агентства меліорації та рибного господарства та продовольчих програм. Робота Державного агентства лісових ресурсів та його офісів в областях у сфері управління сільським господарством.

Органи державного контролю та інспекції в аграрному секторі.

Форми, способи, нормативне регулювання підтримки державою суб'єктів АПК.

Тестові завдання:

1. До повноважень Держводагентства не входить:

- A) Видача дозволів на спеціальне водокористування;
- B) Контроль за додержанням режиму роботи водосховищ;
- C) Встановлення квот промислового вилову риби;
- D) Моніторинг меліоративного стану зрошуваних та осушуваних земель.

2. Державне агентство меліорації та рибного господарства та продовольчих програм підпорядковується:

- A) Кабміну через міністра агрополітики;
- B) Міністерству агрополітики;
- C) Президенту;
- D) Міністерству захисту довкілля.

3. До повноважень Держпродспоживслужби не входить:

- A) Здійснення контролю за виконанням фіто-санітарних заходів;
- B) Здійснення ветеринарно-санітарного контролю;
- C) Здійснення метрологічного нагляду;
- D) Реєстрація авторського права на сорти рослин та породи тварин.

4. Контроль якості товарів тваринного походження на продовольчих ринках здійснюється:

- A) Управліннями АПК при державних адміністраціях;
- B) Державними лабораторіями ветеринарно-санітарної експертизи;
- C) Регіональними державними лабораторіями Держпродспоживслужби;
- D) Державними лікарнями ветеринарної медицини.

5. Державний аграрний реєстр – це:

- A) Реєстр, в який виробники с/г продукції добровільно вносять інформацію про себе;
- B) Реєстр, в який Мінагрополітики вносить дані про посівні площі;
- C) Реєстр, в який Мінекономіки вносить дані про обсяги виробленої с/г продукції;
- D) Реєстр, в який Мінагрополітики вносить дані про майно та техніку аграрних товаровиробників.

Задачі:

1. Голова ФГ «Пролісок» Сидоров Г. К. звернувся до обласного управління АПК із заявою про передачу йому в оренду іншої земельної ділянки с/г призначення. В обґрунтування вимог заяви він пояснив, що земельна ділянка, на якій він на цей час здійснює діяльність, має межу із державним заповідником і його посіви псують тварини, що мешкають в заповіднику.

Управлінням була підготована відповідь, згідно якої дане питання лежить за межами повноважень обласного управління АПК. Також, Сидорову Г. К. було рекомендовано застрахувати свої посіви.

Чи відповідає така позиція обласного управління АПК чинному законодавству?

Які повноваження має обласне управління АПК та кому воно підпорядковане та підзвітне?

2. До Центру надання адміністративних послуг звернувся голова Сільськогосподарського виробничого кооперативу «Сонячний» із заявою про внесення змін до статуту кооперативу. Зокрема, в змінах до статуту зборами кооперативу одноголосно, а також вказувалося, що голова кооперативу може бути переобраний лише загальними скасовувалася посада ревізора.

Державним реєстратором було прийняте рішення про відмову реєстрації змін до статуту через їх невідповідність законодавству.

Чи законним є рішення державного реєстратора?

Якщо так, то які саме положення законодавства порушує нова редакція статуту?

3. Обласною фіто-санітарною лабораторією Держпродспоживслужби під час аналізу зразків товарної пшениці, які надійшли від КСП «Головне», було виявлено карантинні організми, а саме насіння амброзії полинолистої та повитиці польової. На підставі цього обласним управлінням Держпродспоживслужби було прийняте рішення про запровадження карантинного режиму в межах КСП «Головне». Рішенням було заборонено реалізацію пшениці, виробленої КСП «Головне», та вирішено, що наявна заражена пшениця КСП «Головне» підлягає знищенню.

Не погоджуючись з рішенням про запровадження карантинного режиму, КСП «Головне» звернулося до окружного адміністративного суду із позовом про скасування рішення.

Проаналізуйте ситуацію.

Чи законне рішення обласного управління Держпродспоживслужби?

Який порядок запровадження карантину?

Що має бути зазначене в рішенні про запровадження карантинного режиму?

Яке рішення має прийняти суд?

4. У районну ветеринарну лікарню надійшла інформація про виявлення в лісосмузі трупів свиней. Спеціалісти, виїхавши на місце, з'ясували, що свині належали місцевому фермеру та загинули від африканської чуми свиней.

Ветлікарі звернулися до господаря свиней, однак він заперечував, що в нього загинули тварини, а також в категоричній формі не допустив ветлікарів на територію свого господарства.

***Які дії мають вчинити спеціалісти районної ветеринарної лікарні?
До чийої компетенції відноситься вжиття протиепізоотичних заходів?***

5. ТОВ «Винороб» звернулося до Міністерства аграрної політики та продовольства України з метою затвердження проєкту для садіння виноградників для виноробства.

Міністерством у затвердженні проєкту було відмовлено через неперспективність сортів винограду, які планувалося посадити.

Чи законні дії Міністерства?

Чим передбачено повноваження Міністерства щодо затвердження проєкту для садіння виноградників?

Які підстави передбачені для відмови у затвердженні проєкту?

ТЕМА 7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Практичне заняття – 2 год./2 год.

План:

1. Поняття та види відповідальності в аграрних правовідносинах.
2. Дисциплінарна відповідальність в аграрному секторі.
3. Майнова відповідальність в аграрних правовідносинах.
4. Адміністративні правопорушення в аграрній сфері.
5. Кримінальні правопорушення в аграрній сфері.

Методичні вказівки для підготовки до практичного заняття

У результаті опанування навчального матеріалу з цієї теми, здобувачі мають засвоїти наступні поняття та категорії.

Суб'єкти відповідальності в аграрному праві та види юридичної відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність на сільськогосподарських підприємствах: членів та найманих працівників. Матеріальна відповідальність на сільськогосподарських підприємствах: членів та найманих працівників. Різновиди майнової відповідальності за аграрні правопорушення. Відшкодування збитків за порушення договірних зобов'язань.

Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства. Притягнення до відповідальності за правопорушення у галузі раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Процедура притягнення до адміністративної відповідальності за порушення у сфері земельного та аграрного законодавства.

Притягнення до кримінальної відповідальності за порушення аграрного законодавства.

Тестові завдання:

1. Спори членів аграрних підприємств розглядаються:

- A) Комісією по трудових спорах;
- B) У профспілковому комітеті;
- C) У суді;
- D) У раді трудового колективу.

2. Обмежена матеріальна відповідальність працівників аграрних підприємств настає:

- A) У разі зіпсування через недбалість матеріалів, виробів;
- B) Внаслідок шкоди, завданої у нетверезому стані;
- C) Внаслідок шкоди, завданої при витраті матеріальних цінностей, отриманих за разовою довіреністю;
- D) Внаслідок шкоди, завданої матеріально-відповідальною особою.

3. За шкоду завдану майну підприємства працівник несе відповідальність:

- A) Матеріальну і моральну;
- B) Матеріальну й адміністративну;
- C) Матеріальну і громадську;
- D) Матеріальну і дисциплінарну.

4. Аграрні правопорушення вчиняються:

- A) Підприємствами;
- B) Посадовими особами підприємств;
- C) Громадянами;
- D) Вірні всі відповіді.

5. За нездачу сільськогосподарської продукції за договором контрактації виробник сплачує контрактанту:

- A) Штраф в розмірі 0,2 % від ціни недопоставленої продукції;
- B) Неустойку, встановлену договором;
- C) Пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ;
- D) Штраф в розмірі 0,2 % від ціни недопоставленої продукції, Пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ та 3 % річних за користування чужими коштами.

Задачі:

1. Зіньковецький О. Ф., будучи власником земельної ділянки з цільовим призначенням «для ведення ОСГ», зняв на ній ґрунтовий покрив (родючий шар ґрунту) без спеціального дозволу, а також влаштував на ній штучну водойму загальною площею 0,0840 га. Внаслідок дій Зіньковецького О.Ф. земельна ділянка була виведена з сільськогосподарського обігу та була порушена структура ґрунту.

Яку відповідальність та відповідно до якої норми законодавства має понести Зіньковецький О. Ф.?

2. Сірий К. П., будучи власником земельної ділянки, обробив її пестицидом. Під час обробки він не врахував концентрацію пестициду та напрямок вітру, внаслідок чого було знищено багаторічні насадження винограду на сусідній ділянці. Щодо вказаного факту було складено акт та проведено хіміко-токсикологічну експертизу.

Яку відповідальність та відповідно до якої норми законодавства має понести Сірий К. П.?

3. Галаган А. П. на своїй земельній ділянці, призначеної для ведення ОСГ, здійснив посадку 72 рослин снодійного маку. Співробітникам Національної поліції він пояснив, що вирощував мак з декоративною метою та для використання у випічці.

Чи є в діях Галагана А. П. склад правопорушення, і, якщо є, то якого саме?

4. Петров В. В. працював в ФГ «Агат» на посаді механізатора. Через особистий конфлікт з головою ФГ «Агат» Держимордою О. С., Петров В. В. особисто подав заяву про звільнення за власним бажанням. Після цього він покинув робоче місце та на роботу більше не виходив. Через два тижні він поштою отримав трудову книжку із записом про звільнення у зв'язку з прогулом.

До якого виду відповідальності було притягнуто Петрова В. В.?

Чи законні дії Петрова В. В.?

Чи законні дії голови ФГ «Агат» Держиморди О. С.?

5. В селі Покровське на Черкащині мешканці села не наймали пастуха, а пасли велику рогату худобу по черзі. В день, коли була черга Гримзи І. І., він не пішов чергувати, а наняв замість себе сусіда Синього П. П.

В кінці дня з'ясувалося, що відсутні дві корови, що належали Самойловій К. С. Пошук корів результатів не дав.

Як Самойловій К. С. отримати відшкодування збитків?

Хто в даній ситуації відповідав за збереження худоби і яку відповідальність він понесе?

Хто буде учасниками справи і в якому процесуальному статусі?

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Принципи і види контролю знань студентів з дисципліни «Аграрне право»

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом.

Показники контролю знань студентів – основа для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальної програми, переведення на наступний курс.

Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремого студента, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладача.

За умови вірної організації контроль знань слугує і навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань ґрунтується на таких основних принципах:

- перевірка й оцінка знань студентів мають відображати рівень засвоєння знань та стимулювати студентів до досягнення нових успіхів;
- перевірка й оцінювання знань мають проводитися систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту й методики;
- перевірка й оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого студента;
- диференціація оцінок має здійснюватися за заздалегідь визначеними об'єктивними критеріями;
- оцінка знань студента повинна відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, умінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни «Аграрне право», що викладається на кафедрі цивільно-правових дисциплін складається з двох блоків планових заходів:

- 1) модульний контроль знань студентів;
- 2) підсумковий контроль знань студентів.

Оцінювання модульного контролю студента

Модульний контроль знань студента є невід'ємною частиною всього навчального процесу й засобом виявлення ступеня засвоєння студентом програмного матеріалу. Модульний контроль роботи студента впродовж семестру має:

- допомагати студентові в організації його роботи;
- привчати студента до систематичного опрацювання матеріалу й підготовки до сприйняття наступних тем із програми дисципліни;
- виявити ступінь відповідальності студента та його ставлення до роботи;

- причини, що перешкоджають виконувати навчальну програму;
- стимулювати активність та інтерес студента у вивченні дисципліни;
- виявити обсяг, глибину та якість сприйняття студентом матеріалу, який вивчається;
- визначити прогалини в знаннях та способи їх усунення;
- виявити рівень опанування навичками самостійної роботи.

Оцінювання модульного контролю студента в семестрі проводиться за двома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання.

Підсумковий контроль знань студентів

Підсумковий контроль знань студентів охоплює результати оцінювання модульного контролю та заліку. Метою підсумкового контролю знань є визначення дійсного рівня та змісту знань студентів з конкретної дисципліни за обсягом, якістю, глибиною та вмінням застосовувати одержані знання у практичній діяльності відповідно до моделі конкретного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Підсумковий контроль знань з цієї дисципліни проводиться у формі заліку. Питання до заліку є вузловими, узагальненими, комплексними, потребують творчого підходу під час побудови відповіді та вміння синтезувати отримані знання.

Питання до заліку відбираються в межах програмних питань, що становлять зміст навчальної дисципліни. Програмні питання доводяться до студентів на початку навчального семестру.

Передумовою для успішного складання заліку з дисципліни є поточна робота протягом семестру.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

1. Загальні положення

1.1. Положення про рейтингову систему оцінювання успішності навчання (далі – РСО), які встановлюють особливості рейтингу з кредитних модулів, методику його розрахунку та принципи використання, розробляється, обговорюється й ухвалюється до початку семестру, в якому вивчається дисципліна «Аграрне право», на початку навчального року доводиться до студентів і протягом навчального року залишаються незмінними.

1.2. В основу РСО покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність студентів у процесі навчання.

Метою рейтингової системи оцінювання є:

- інтенсифікація навчального процесу та підвищення якості підготовки фахівців;
- підвищення мотивації студентів до активного, свідомого навчання, систематичної самостійної роботи протягом семестру та відповідальності за результати навчальної діяльності;
- встановлення постійного зворотного зв'язку з кожним студентом та своєчасне коригування його навчальної діяльності;
- забезпечення змагальності та здорової конкуренції в навчанні;
- підвищення об'єктивності оцінювання рівня підготовки студентів;
- зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень у період екзаменаційних сесій.

1.3. Положення про РСО є додатком до робочої навчальної програми дисципліни «Аграрне право».

1.4. Основою для розробки РСО є розподіл аудиторного часу на певні види навчальних занять, які заплановані в робочих навчальних планах, модульні контролю, індивідуальні завдання тощо.

2. Система оцінювання

2.1. У Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ встановлюється єдина максимальна сума балів – 100 балів. Тобто, це максимально можлива сума балів за всі види робіт з даного модуля: семінарські, практичні та інші заняття; контрольні роботи; самостійне вивчення першоджерел, тем і розділів; робота за індивідуальним планом; колоквиуми, написання тез тощо.

2.2. Оцінка всіх модульних завдань визначається на основі розроблених кафедрою загальноправових дисциплін критеріїв. Складова модульного контролю має бути не більше 40 балів.

2.3. Встановлюються максимальні суми балів за виконання: завдань, виконаних у рамках аудиторних занять, – 30 балів, самостійної роботи, виконання індивідуальних завдань – 30 балів, завдань, винесених на модульний контроль, – 40 балів.

2.4. Студентам, які повністю виконали навчальний план, позитивно атестовані з дисципліни «Аграрне право» за результатами модульних контролів (отримали 60 балів і вище) на останньому тижні теоретичного навчання за їх згодою в заліково-екзаменаційній відомості проставляється рейтинговий бал і відповідна оцінка за 4-х бальною шкалою.

2.5. За бажанням студент може скласти залік з метою підвищення оцінки, отриманої за результатами модульних контролів. Складова залікового контролю має бути не більше 40 балів.

2.6. Викладач зобов'язаний розробити конкретний перелік робіт, які зобов'язаний виконати студент, та критерії їх оцінки (чіткі критерії оцінювання модулів, самостійної роботи, індивідуального завдання, контрольної роботи тощо) та довести їх до відома студентів на початку вивчення дисципліни «Аграрне право».

2.7. Під час контролю систематичності та активності роботи студентів оцінці можуть підлягати: відвідування семінарських і практичних занять, активність та рівень знань при обговоренні питань семінарів, результати виконання лабораторних робіт, проведення розрахунків, завдання для самостійного вивчення, підготовка рефератів та їх презентація, участь у студентських конференціях, гуртках, наукових конкурсах та олімпіадах, інші форми робіт.

2.8. Кафедра цивільно-правових дисциплін і викладачі можуть встановлювати заохочувальні бали за активну участь в обговоренні навчального матеріалу, творче виконання завдань, за додаткову індивідуальну роботу, яка сприяє поглибленому вивченню курсу «Аграрне право» (написання і захист реферату, огляд літератури, участь у науковій роботі, публікації статей, олімпіадах, конференціях, виставках, заявках на винаходи тощо), а також вилучати бали за пропуски занять, несвоєчасне виконання завдань тощо. Слід однак мати на увазі, що під час додаткового нарахування балів їх загальна сума не повинна перевищувати максимально допустиме значення.

3. Переведення значення рейтингових оцінок

3.1. Встановлюється порядок перерахунку рейтингових показників 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну бальну шкалу та європейську шкалу ECTS:

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	відмінно	90–100
BC	добре	75–89
DE	задовільно	60–74
FX	незадовільно з можливістю повторного складання	35–59
F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1–34

– FX означає: «незадовільно» – необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання;

– F означає: «незадовільно» – необхідна значна подальша робота.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття аграрного права як галузі права, науки та навчальної дисципліни.
2. Предмет та методи аграрного права.
3. Система та принципи аграрного права.
4. Поняття, особливості та класифікація джерел аграрного права.
5. Внутрішньогосподарські нормативні акти як джерела аграрного права.
6. Поняття та класифікація суб'єктів аграрного права.
7. Характеристика сільськогосподарського кооперативу та його види.
8. Поняття особистого селянського господарства.
9. Функції особистих селянських господарств, реєстрація та припинення ОСГ.
10. Характеристика фермерського господарства.
11. Заснування, членські відносини, ліквідація фермерського господарства.
12. Засади державної підтримки фермерства.
13. Характеристика колективного сільськогосподарського підприємства.
14. Господарські товариства як аграрні товаровиробники.
15. Поняття, зміст, методи державного регулювання сільського господарства.
16. Мінагрополітики та продовольства України, його структура та повноваження.
17. Державна служба України з питань безпечності продуктів і захисту споживачів: структура, завдання.
18. Повноваження Мінекономіки та Міндовкілля в сфері аграрних правовідносин.
19. Державне агентство меліорації та рибного господарства та продовольчих програм: структура, повноваження.
20. Державне агентство водних ресурсів: структура, повноваження.
21. Державне агентство лісових ресурсів: структура, повноваження.
22. Дисциплінарна відповідальність у сільському господарстві.
23. Адміністративна відповідальність у сільському господарстві.
24. Кримінальна відповідальність у сільському господарстві.
25. Цивільно-правова відповідальність у сільському господарстві.
26. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: форма, зміст, особливості.
27. Договір фінансового лізингу: форма, зміст, особливості.
28. Договори, пов'язані з інтелектуальною власністю в аграрній сфері: загальна характеристика.
29. Договори агрохімічного та гідромеліоративного обслуговування: форма, зміст, особливості.
30. Договори зберігання зерна на елеваторах: форма, зміст, особливості.
31. Договори страхування сільськогосподарської продукції.
32. Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників.
33. Загальна характеристика правового регулювання рослинництва.

34. Правове регулювання насінництва, розсадництва та селекційної справи.
35. Правове регулювання захисту та карантину рослин.
36. Загальна характеристика правового регулювання тваринництва.

Ідентифікація тварин.

37. Правова характеристика племінної справи.
38. Правова характеристика рибогосподарської діяльності.
39. Правове регулювання бджільництва.
40. Правове регулювання ветеринарної справи, ветеринарно-санітарного контролю та карантинування тварин.

Навчальне видання

Киян Володимир Якович
Моїсеєнко Денис Миколайович

АГРАРНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації
для підготовки до семінарських та практичних занять
(для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «бакалавр»)

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,*
А. В. Самотуга

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 2,45. Обл.-вид. арк. 2,63.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.